

PISA

IN FOCUS

εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική εκπαιδευτική πολιτική

Η πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση επιτρέπει τη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων;

Σημαντικά σημεία

- Οι 15χρονοι μαθητές που έχουν φοιτήσει στην προσχολική εκπαίδευση έχουν καλύτερες επιδόσεις στο PISA ακόμη και μετά από συνυπολογισμό του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου της οικογένειάς τους.
- Η πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση είναι λιγότερο εύκολη για τους μαθητές που προέρχονται από δυσμενές περιβάλλον από ό,τι για τους μαθητές από προνομιούχο περιβάλλον, σχεδόν σε όλες τις χώρες και κυρίως σε αυτές που η προσχολική εκπαίδευση δεν είναι πολύ διαδεδομένη.
- Τα εκπαιδευτικά συστήματα με υψηλές επιδόσεις και με ισόττητα ευκαιριών είναι και αυτά στα οποία οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες επηρεάζουν λιγότερο την πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση.
- Ο βαθμός στον οποίο ωφελούνται οι μαθητές εξαρτάται από την οργάνωση της παρεχόμενης προσχολικής εκπαίδευσης.

Τα οφέλη της προσχολικής εκπαίδευσης είναι εμφανή και σχεδόν καθολικά.

Είναι προφανές: η προσχολική εκπαίδευση προσφέρει πλεονεκτήματα στους μαθητές. Τα αποτελέσματα της έρευνας PISA 2009 δείχνουν ότι, σχεδόν σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ, οι 15χρονοι μαθητές που είχαν λάβει προσχολική εκπαίδευση είχαν καλύτερες επιδόσεις από τους υπόλοιπους που δεν είχαν λάβει. Ετσι, η διαφορά βαθμολογίας μεταξύ των μαθητών που είχαν λάβει προσχολική εκπαίδευση για περισσότερο από ένα χρόνο και αυτών που δεν έχουν λάβει καμιά εκπαίδευση τέτοιου τύπου φθάνει τις 54 μονάδες στην αξιολόγηση της Κατανόησης Κειμένου του PISA, που αντιστοιχεί σε προβάδισμα μεγαλύτερο από ένα χρόνο επιπλέον σπουδών τυπικής εκπαίδευσης (39 μονάδες για κάθε χρόνο σπουδών). Παρότι η πλειονότητα των μαθητών που είχαν λάβει προσχολική εκπαίδευση προέρχονταν από προνομιούχο περιβάλλον, η διαφορά στην επίδοση παραμένει ακόμη και όταν συγκρίνουμε μαθητές που προέρχονται από παρόμοιο περιβάλλον. Μετά από συνυπολογισμό του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου, η βαθμολογία των μαθητών που έχουν λάβει προσχολική εκπαίδευση είναι 33 μονάδες υψηλότερη, κατά μέσο όρο, από την βαθμολογία των μαθητών που δεν έχουν λάβει τέτοιου τύπου εκπαίδευση.

Στο Βέλγιο, τη Γαλλία και το Ισραήλ, οι μαθητές που δήλωσαν ότι έχουν φοιτήσει στην προσχολική εκπαίδευση για περισσότερο από ένα χρόνο, είχαν βαθμολογία τουλάχιστον κατά 100 μονάδες υψηλότερη στην αξιολόγηση της Κατανόησης Κειμένου της έρευνας PISA, σε σχέση με αυτούς που δεν είχαν φοιτήσει. Αν συγκρίνουμε μαθητές που προέρχονται από παρόμοιο περιβάλλον, η διαφορά αυτή μειώνεται, παραμένει όμως μεγαλύτερη από 60 μονάδες. Αντίθετα, σε άλλες χώρες, όπως η Εσθονία, η Φινλανδία, η Κορέα και οι Ηνωμένες Πολιτείες, η φοίτηση σε μονάδες προσχολικής εκπαίδευσης συνδέεται ελάχιστα – ή και καθόλου – με τις μετέπειτα επιδόσεις μαθητών που προέρχονται από το ίδιο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον.

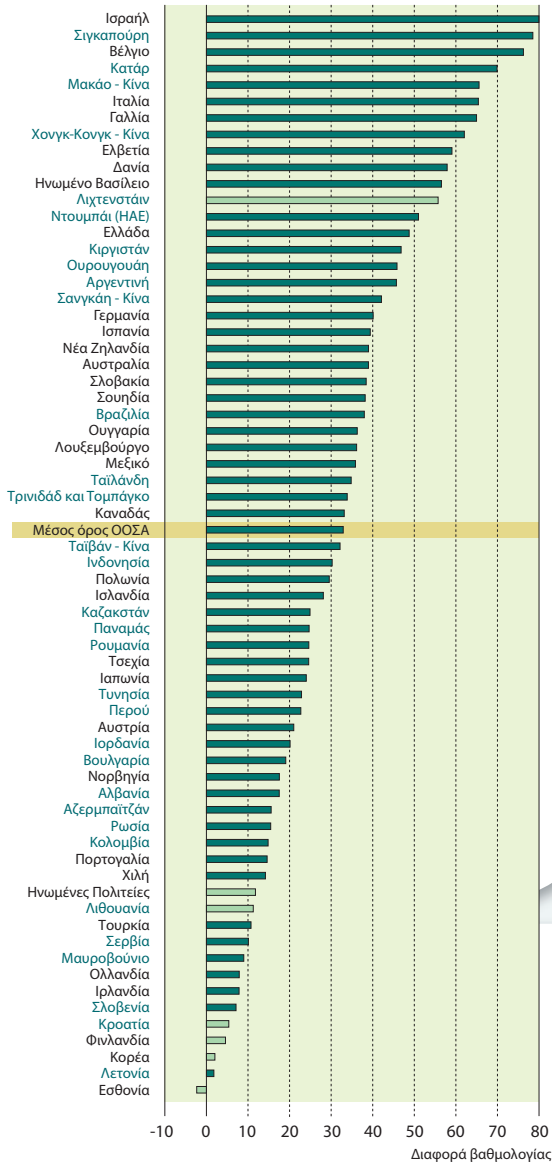

PISA

IN FOCUS

Τα οφέλη της προσχολικής εκπαίδευσης

Διαφορά βαθμολογίας που συνδέεται με τη φοίτηση για περισσότερο από ένα έτος σε μονάδες προσχολικής εκπαίδευσης, μετά από συνυπολογισμό του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου

Σε 31 από τις 34 χώρες του ΟΟΣΑ και σε 25 συνεργαζόμενες χώρες και οικονομίες, οι μαθητές που προέρχονται τόσο από προνομιούχα όσο και από δυσμενή κοινωνικοοικονομικά περιβάλλοντα, ωφελούνται κατά τον ίδιο τρόπο από τη φοίτησή τους σε μονάδες προσχολικής εκπαίδευσης. Στις Ηνωμένες Πολιτείες, οι 15χρονοι μαθητές που προέρχονται από δυσμενές περιβάλλον τείνουν να επωφελούνται περισσότερο από την προσχολική εκπαίδευση. Επιπλέον, στον Καναδά, την Φινλανδία και την Ιρλανδία, υπάρχει ισχυρότερη σύνδεση μεταξύ της φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση και της βελτίωσης της επίδοσης στην Κατανόηση Κειμένου για τους μαθητές που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών από ό,τι για τους γηγενείς μαθητές. Φαίνεται, κατά συνέπεια, ότι οι μαθητές που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών και/ή από δυσμενή περιβάλλοντα, όταν τους παρέχεται μια υψηλής ποιότητας προσχολική εκπαίδευση, τείνουν να επωφελούνται περισσότερο από την εμπειρία αυτή.

Οι χώρες κατατάσσονται κατά φθίνουσα σειρά της διαφοράς βαθμολογίας που συνδέεται με την φοίτηση για τουλάχιστον ένα έτος σε μονάδες προσχολικής εκπαίδευσης, μετά από συνυπολογισμό του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου.

Σημείωση: Οι στατιστικά σημαντικές διαφορές βαθμολογίας δηλώνονται με πιο ανοιχτό χρώμα.

Πηγή: OECD, PISA 2009 Database.

Η πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση είναι διαδεδομένη σε πολλές χώρες του ΟΟΣΑ...

Τα αποτελέσματα του PISA 2009 δείχνουν ότι κατά μέσον όρο, στις χώρες του ΟΟΣΑ, το 72% των 15χρονων μαθητών που αξιολογήθηκαν στο πλαίσιο του PISA δήλωσαν ότι είχαν παρακολουθήσει περισσότερο από ένα χρόνο προσχολική εκπαίδευση. Στο Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ουγγαρία, την Ισλανδία, την Ιαπωνία και την Ολλανδία, η προσχολική εκπαίδευση είναι σχεδόν καθολική με τους μαθητές να δηλώνουν σε ποσοστό πάνω από 90% ότι έχουν φοιτήσει στην προσχολική εκπαίδευση για περισσότερο από ένα χρόνο τουλάχιστο. Επίσης, πάνω από το 90% των μαθητών σε 27 χώρες του ΟΟΣΑ δήλωσαν ότι έχουν φοιτήσει στην προσχολική εκπαίδευση έστω για κάποιο χρονικό διάστημα.

ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Με τον όρο προσχολική εκπαίδευση αναφερόμαστε σε όλες τις μορφές οργανωμένων και συστηματικών δραστηριοτήτων που γίνονται σε χώρους –όπως νηπιαγωγεία και παιδικοί σταθμοί– και αποσκοπούν στην ενδυνάμωση της γνωσιακής, συναισθηματικής και κοινωνικής ανάπτυξης των παιδιών. Συνήθως τα προγράμματα αυτά απευθύνονται σε παιδιά άνω των τριών ετών.

Ωστόσο η προσχολική εκπαίδευση παραμένει ελάχιστα διαδεδομένη στην Τουρκία, όπου λιγότερο από το 30% των 15χρονων δήλωσαν ότι έχουν φοιτήσει σε κάποια μονάδα προσχολικής εκπαίδευσης για τουλάχιστο ένα χρόνο. Στον Καναδά, την Χιλή, την Ιρλανδία και την Πολωνία, λιγότερο από το 50% των μαθητών έχουν φοιτήσει στην προσχολική εκπαίδευση για περισσότερο από ένα χρόνο.

...όμως στις χώρες του ΟΟΣΑ, οι μαθητές που έχουν φοιτήσει στην προσχολική εκπαίδευση προέρχονται συνήθως από πιο προνομιούχο περιβάλλον σε σχέση με τους μαθητές που δεν έχουν λάβει παρόμοια εκπαίδευση.

Ως εμπόδια στην πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση μπορούν να αναφερθούν το υψηλό κόστος για τη φύλαξη των παιδιών σε κάποιες χώρες (για παράδειγμα στην Ιρλανδία), οι περιορισμένες θέσεις για υποδοχή παιδιών στις επιχορηγούμενες δομές φύλαξης (στην Πορτογαλία) ή ακόμη και το γεγονός ότι τα παιδιά που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών, στην ηλικία αυτή είναι λιγότερο πιθανόν να χρησιμοποιούν τις τυπικές δομές φύλαξης, εκτός και αν η φοίτησή τους σε αυτές είναι υποχρεωτική (στο Βέλγιο και την Ολλανδία).

Διαφορά μέσης βαθμολογίας που συνδέεται με τη φοίτηση στην προσχολική εκπαίδευση στα εκπαιδευτικά συστήματα που.....

Τα αποτελέσματα του PISA δείχνουν ότι τα εκπαιδευτικά συστήματα με τις υψηλότερες επιδόσεις και με την παροχή ίσων ευκαιριών στη μάθηση σε όλους τους μαθητές είναι και αυτά τα οποία προσφέρουν την ευρύτερη δυνατή πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση. Για παράδειγμα, η Ιαπωνία, η Κορέα, η Εσθονία, η Ιρλανδία και το Χονγκ Κόνγκ (Κίνα) διαθέτουν εκπαιδευτικά συστήματα στα οποία η διαφορά κοινωνικοοικονομικού επιπέδου μεταξύ των μαθητών που έχουν φοιτήσει στην προσχολική εκπαίδευση και των μαθητών που δεν έχουν φοιτήσει είναι μικρότερη από το μέσο όρο. Μεταξύ των χωρών με επιδόσεις και ισότητα ευκαιριών κάτω από το μέσο όρο, μόνο η Βουλγαρία παρουσιάζει μεγαλύτερη προσβασιμότητα στην προσχολική εκπαίδευση από τον μέσο όρο.

Η οργάνωση της προσχολικής εκπαίδευσης επηρεάζει το βαθμό συσχέτισης μεταξύ της φοίτησης σε μία μονάδα προσχολικής εκπαίδευσης και τις επιδόσεις στην ηλικία των 15 χρόνων.

Το PISA 2009 δείχνει ότι η σχέση μεταξύ της φοίτησης στην προσχολική εκπαίδευση και της υψηλής επίδοσης των μαθητών στην ηλικία των 15 χρόνων είναι πιο ισχυρή σε εκπαιδευτικά συστήματα που προσφέρουν προσχολική εκπαίδευση σε ένα μεγαλύτερο ποσοστό μαθητών, για μεγαλύτερη χρονική περίοδο, με μικρότερη αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό και υψηλότερη επένδυση ανά μαθητή.

Ηνωμένες Πολιτείες		
Τιμές και σειρά κατάταξης (μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία)		
Μέση διάρκεια της προσχολικής εκπαίδευσης	1.8 έτη	18 (32)
Μέση αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό στην προσχολική εκπαίδευση	14 μαθητές	15 (28)
Ποσό δημόσιας δαπάνης ανά μαθητή στην προσχολική εκπαίδευση	9 394 USD	1 (29)
Διαφορά βαθμολογίας στην Κατανόηση Κειμένου μεταξύ μαθητών που δηλώνουν ότι έχουν παρακολουθήσει προσχολική εκπαίδευση για περισσότερο από ένα έτος και μαθητών που δεν έχουν φοιτήσει καθόλου στην προσχολική εκπαίδευση, μετά από συνυπολογισμό του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου	12 μονάδες*	27 (34)
Διαφορά πρόσβασης στην προσχολική εκπαίδευση μεταξύ μαθητών που προέρχονται από προνομιούχο ή δυσμενές κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον	82/59% (23 pp.)	5 (34)

* Μη στατιστικά σημαντικό

PISA

IN FOCUS

Στα εκπαιδευτικά συστήματα όπου μεγάλος αριθμός μαθητών έχουν πρόσβαση στην προσχολική εκπαίδευση, υπάρχει πιθανότητα βελτίωσης των επιδόσεων χάρη στη φοίτησή τους σε αυτή; Παρότι τα αποτελέσματα του PISA δεν δείχνουν σχέση μεταξύ της μέσης επίδοσης των χωρών του ΟΟΣΑ και του ποσοστού των μαθητών των χωρών αυτών που έχουν φοιτήσει στην προσχολική εκπαίδευση, αν εξετάσουμε όλες τις χώρες και οικονομίες που έλαβαν μέρος στο PISA 2009, παρατηρούμε θετική συσχέτιση μεταξύ αυτού του ίδιου ποσοστού και της επίδοσης της χώρας, ύστερα μάλιστα από συνυπολογισμό του εγχώριου ακαθάριστου προϊόντος. Για παράδειγμα τα εκπαιδευτικά συστήματα που παρουσιάζουν προβάδισμα 10 μονάδων στο ποσοστό μαθητών που έχουν φοιτήσει στην προσχολική εκπαίδευση έχουν βαθμολογία μεγαλύτερη κατά 12 μονάδες, κατά μέσο όρο, στην αξιολόγηση της Κατανόησης Κειμένου στο PISA.

	Γαλλία	
	Τιμές και σειρά κατάταξης (μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία)	
Μέση διάρκεια της προσχολικής εκπαίδευσης	3.0 έτη	1 (32)
Μέση αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό στην προσχολική εκπαίδευση	19 μαθητές	26 (28)
Ποσό δημόσιας δαπάνης ανά μαθητή στην προσχολική εκπαίδευση	5 527 USD	14 (28)
Διαφορά βαθμολογίας στην Κατανόηση Κειμένου μεταξύ μαθητών που δηλώνουν ότι έχουν παρακολουθήσει προσχολική εκπαίδευση για περισσότερο από ένα έτος και μαθητών που δεν έχουν φοιτήσει καθόλου στην προσχολική εκπαίδευση, μετά από συνυπολογισμό του κοινωνικοοικονομικού επιπέδου	65 μονάδες	4 (34)
Διαφορά πρόσβασης στην προσχολική εκπαίδευση μεταξύ μαθητών που προέρχονται από προνομιούχο ή δυσμενές κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον	96/89% (7 pp.)	25 (34)

Όλο και περισσότεροι ερευνητές συμφωνούν ότι η εκπαίδευση στη νηπιακή ηλικία συμβάλλει στο να νιώθουν οι μαθητές καλύτερα με τον εαυτό τους, να τεθούν οι βάσεις για την διά βίου μάθηση, να προωθηθεί η ισότητα μαθησιακών ευκαιριών στην εκπαίδευση, να μειωθεί η φτώχεια και να διευκολυνθεί η κοινωνική κινητικότητα από τη μια γενιά στην άλλη. Τα αποτελέσματα του PISA δείχνουν ότι υπάρχει ιδιαίτερα ισχυρή σχέση μεταξύ της προσχολικής εκπαίδευσης και της επίδοσης στην Κατανόηση Κειμένου στην ηλικία των 15 χρόνων, στις χώρες όπου είχαν σχεδιαστεί πολιτικές για τη βελτίωση της ποιότητας σε αυτήν τη βαθμίδα εκπαίδευσης. Με βάση αυτό, ο ΟΟΣΑ αναπτύσσει σήμερα on line εργαλεία, προκειμένου να βοηθήσει τους υπεύθυνους να διαμορφώσουν και να εφαρμόσουν πολιτικές, που επιτρέπουν τη βελτίωση της ποιότητας τόσο της εκπαίδευσης όσο και της φροντίδας στη νηπιακή ηλικία.

Συμπερασματικά: Η διεύρυνση της πρόσβασης στην προσχολική εκπαίδευση επιτρέπει τη βελτίωση της συνολικής επίδοσης αλλά και την προώθηση των ίσων ευκαιριών καθώς μειώνονται οι κοινωνικοοικονομικές ανισότητες μεταξύ μαθητών, με την προϋπόθεση όμως ότι η διεύρυνση της πρόσβασης δεν αποβαίνει εις βάρος της ποιότητας της εκπαίδευσης.

Για περισσότερες πληροφορίες

Επικοινωνία: Miyako Ikeda (Miyako.Ikeda@oecd.org) ή Pablo Zoido (Pablo.Zoido@oecd.org)

Βλέπε PISA 2009 Results, *Overcoming Social Background: Equity in Learning Opportunities and Outcomes* (Volume II) and

PISA 2009 Results, *What Makes a School Successful? Resources, Policies and Practices* (Volume IV)

Επισκεφθείτε

www.pisa.oecd.org

Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (Ι.Ε.Π.):

<http://www.iep.edu.gr/pisa>

Η απόδοση στα ελληνικά και η συνάφειά της με το πρωτότυπο κείμενο αποτελεί ευθύνη μελών της Ομάδας PISA (Α. Γεωργιάδου, Δ. Τσιφλικά, Β. Χατζηκηκίττα) του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Ελλάδας.

Η ηλεκτρονική προσαρμογή έγινε από την Δ. Κομνηνού (Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής).